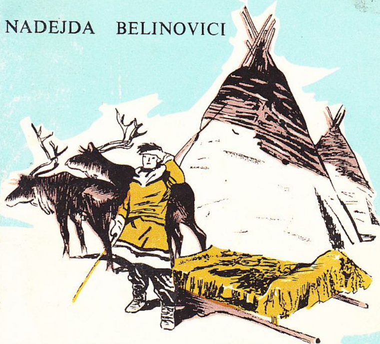
NADEJDA BELINOVICI

Zăpada purpurie

NADEJDA BELINOVICI

Zăpada purpurie

Povești lapone

În romînește de

NINA STĂNCULESCU

EDITURA TINERETULUI

ZĂPADA PURPURIE

Odată, de mult, trăiau într-un sat de laponi doi prieteni: Panko și Meiko. Pe vremurile acelea laponii se temeau de hîrtie și de slova scrisă. Cu hîrtie venea doar trimisul țarului care citea slovele însemnate acolo și le lua birul.

Dar Panko nu se temea de slove. Pe el îl învățase bufnița cea albă și înțeleaptă să citească și ajunsese cel mai învățat și mai mîndru flăcău din tundră.

Într-o bună zi, în iurta lui caldă intră o păsărică și lăsă din cioc o foaie din coajă de mesteacăn. Pe foaie, bufnița se apucă să scrie și Panko citi și înțelese că prin părțile acelea se aciuase o lupoaică cenușie, cum nu se mai pomenise de rea, rudă de-aproape a unchieșului Vijelie și soră bună a Vîntului Rece. Lupoaica se lăudase că era mai puternică chiar decît Unchieșul Vijelie și că mîncase toți jderii din locurile acelea. Nici vulpile n-aveau să mai ducă viață tihnită din pricina ei.

Laponii se repeziseră cu toții asupra ei s-o omoare, au dat în ea, au tot dat, dar s-o prăpădească n-a fost chip: ea n-avea moarte.

Bagă de seamă, Panko, scria bufnița, lupoaica a aflat că astăzi laponii se duc la vînătoare, și și-a pus în gînd să vină și-n iurta ta,

să-ți sfîșie cîinii și să-ți mănînce renii. Să nu te temi. Ia un tăciune aprins din foc și cheam-o la luptă dreaptă cu tine. În toiul luptei apuc-o strîns doar de-o ureche și-ai să scapi tundra de dușman. Nu uita însă să-l chemi ca martor pe unchieșul Vijelie. El are să te răsplătească. Așa stă scris în cărți.

Panko îi povesti acestea prietenului său Meiko. Ascunseră într-o căldare tăciunele aprins și o așteptară pe lupoaică.

De-abia răsări luna și iat-o: pîș, pîș, venind cu ochii sticlindu-i în cap ca lumina boreală. Și de-abia se apropie că se și azvîrli peste reni să-i mănînce.

Dar Panko scoase iute tăciunele aprins din căldare și se repezi asupră-i.

Lupoaica, dacă-l văzu, se dădu la o parte.

Flăcăul o chemă la luptă.

— Prea bine, răcni lupoaica. Mai întîi îți mănînc renii și apoi te mănînc și pe tine.

— Nimeni nu mă mănîncă! îi răspunse Panko. Pe mine mă va răsplăti unchieșul Vijelie însuși!

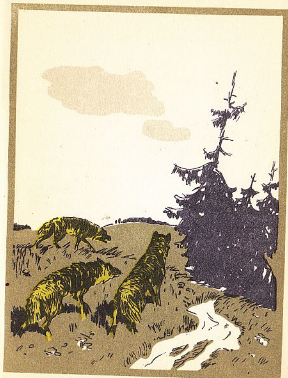
Iar Meiko îl strigă pe dată ca martor pe Unchieșul Vijelie.

Un vîrtej se și stîrni. Unchieșul apăru zburînd în șuba lui de zăpadă și se așeză la o parte.

Panko se luă la luptă cu lupoaica. Nu era chip s-o învingă. Lupoaica era puternică și fără de moarte.

În cele din urmă, flăcăul izbuti s-o apuce de-o ureche și lupoaica se prăvăli în zăpadă. Panko îi puse un picior pe grumaz.

Unchieșul Vijelie șuieră:

— Spune acum, lupoaico, dintre noi doi, care-i mai puternic? Tu sau eu?

— Tu, unchieşule, gemu lupoaica. Eşti mai puternic. Mai înfricoşător.

Unchieşul se bucură şi îi spuse lui Panko:

— Vezi că lupoaica a recunoscut că sînt mai puternic, mai înfricoşător decît ea? Ea-mi este rudă de-aproape şi de aceea orice mi-ai cere, ei îi voi dărui de două ori pe-atît. De vrei putere, lupoaica va fi de două ori mai puternică decît tine, de vrei deşteptăciune, lupoaica va fi de două ori mai deşteaptă şi are să prăpădească mai mulţi oameni, reni şi păsări. Dar mai bine ar fi să nu-mi ceri nimic.

— Nu se cade să ţii partea rudelor necinstite, grăi Panko. Trebuie să mă răsplăteşti cum a fost vorba.

— Şi ce doreşti? îl întrebă Unchieşul Vijelie.

Panko oftă. Tot ce-i ceru fu doar să îl orbească la un ochi.

— Vino-ţi în fire! strigă Meiko. Îndură-te de ochii tăi! Îndură-te de tine!

Dar Panko rămase neînduplecat.

Unchieşul Vijelie suflă atunci amarnic şi flăcăul prinse să geamă, căci rămăsese fără un ochi. Lupoaica orbi însă de-amîndoi ochii. Şi din ziua aceea nu mai putu să se lupte nici cu oamenii, nici cu animalele.

Aşa a scăpat Panko tundra de lupoaica cea rea. Şi laponii se apucară să cînte vitejia lui.

„Niciodată n-am să mă pot asemui lui Panko! îşi zicea Meiko. Oamenii n-au să cînte despre mine şi n-au să mă proslăvească în poveşti niciodată!"...

Tot preamărindu-l însă într-una pe Panko, laponii nu știau cît de greu îi era. Ochiul sănătos i-a ostenit, i s-a-nroșit și Panko nu mai putu să meargă la vînătoare, să învețe de la bufniță și să alerge pe skiuri. De-amărăciune începu să slăbească.

— Uite, îi spuneau laponii, unde te duce învățătura! Nu degeaba ne temem noi de slove scrise și hîrtie!...

Iar Panko o rugă fierbinte pe bufniță să caute în cărți vreun sfat care să-i folosească în nenorocirea ce-i căzuse pe cap.

Bufnița citi și în cele din urmă găsi: La Marea cea Rece, la gura rîului Pecioara, se afla un munte înalt. Pe creasta lui era așternută zăpada albastră și zăpada purpurie. Zăpada albastră vindeca orice boală, iar cea purpurie reda oricui vederea.

— Trimite-l pe Meiko la acest munte, să-ți aducă zăpada fermecată, și-atunci ai să vezi iarăși. Așa scrie în cărțile din coaja de mesteacăn.

Ce bucurie să-ți ajuți prietenul la nevoie! Meiko își puse skiurile și alergă să caute drumul către gura rîului Pecioara, la Marea cea Rece. Bufnița îi arătă pe unde s-o apuce, prin albia unui rîu înghețat.

— Uhuu-hu, îi strigă ea, ține minte: în tundră sînt mulți bolnavi: oameni, reni, și păsări. Zăpada va rămîne purpurie doar dacă n-ai să te ostenești numai pentru Panko, ci pentru toți. Și nici pe mine să nu mă uiți, Meiko: adu-mi din zăpada lecuitoare, să mă fac iară tînără și puternică.

Meiko o încredință pe bufniță că așa avea să facă și porni la drum prin albia înghețată a rîului, pe

lîngă vulcani stinși și lacuri întinse, către gura Pecioarei.

De îndată însă, de unde nici nu te așteptai, se stîrni în jurul lui un vînt rece. Zbura val-vîrtej, acoperind drumul cu aripile lui mari și șuiera:

— Întoarce-te acasă! Iar de nu, făgăduiește să dai din zăpada fermecată și lupoaicei, sora mea, să-și capete iară vederea și puterea!

— Nu! strigă Meiko, n-am să-i dau zăpada lupoaicei! Dacă poate vedea din nou, are să se apuce iară să facă rău laponilor, renilor și păsărilor. Iar să mă întorc din drum, nu se poate! Eu nu mă ostenesc numai pentru Panko, ci pentru toată tundra în care m-am născut; pentru ca toți oamenii, renii și păsările să se facă sănătoși și puternici.

Cînd auzi una ca asta, vîntul se

porni amarnic, suflîndu-i în faţă şi plesnindu-l cu aripile.

Tare greu mai înainta Meiko! Dar de întors, nu se întoarse din drum. Merse, tot merse, pînă cînd ajunse la gura rîului Pecioara, unde vuia Marea cea Rece. In vremurile acelea de demult se ridica acolo un munte înalt şi alunecos.

Vîntul turbă de furie cînd îl văzu că se apropie de munte. Răsturnă în calea lui brazi falnici. Cum să te mai tîrăşti pînă la poale? Incercă flăcăul să le frîngă trunchiurile, îi lovi cu toporul, dar nu izbuti să-i taie.

Pescăruşii negri îl zăriră pe Meiko şi aflară că el se ostenea pentru toată tundra şi pentru Panko cel fără un ochi, care scăpase locurile acelea de lupoaica cenuşie şi se apucară să spargă brazii cu ciocurile lor. Făcură printre crengi o gaură măruntă, prin

care flăcăul să se poată strecura. Şi-l rugară:

— Să nu uiţi să ne dai şi nouă din zăpada cea albastră.

Meiko se tîrî la poalele muntelui. Dar Vîntul cel Rece suflă asupra povîrnişului lui şi-l îngheţă din poale pînă-n vîrf. Ce mai putea să facă Meiko?

Zări un corb zburînd spre creastă. Vroia să ia zăpada pentru puiul lui bolnav. Şi corbul la rîndul lui îl zări pe Meiko şi află pentru ce se ostenea el şi îi croncăni:

— Cra... cra... am să te ajut să ajungi la vîrf. Ţine-te de piciorul meu!

Meiko îl apucă de un picior, corbul dădu din aripi şi zbură spre creastă.

Luna se ridicase pe cer şi la lumina ei zăpada strălucea pe vîrful mun-

telui pe o parte albastră, pe altă parte purpurie.

Meiko își umplu căciula cu zăpada cea purpurie, iar pe cea albastră o luă în mîini.

Corbul îl ajută și de-astă dată pe flăcău să coboare.

Dar cînd ajunse la poalele muntelui, flăcăul se uită la zăpadă și strigă de necaz. Ce nenorocire! Zăpada din mînă rămăsese albastră, dar cea din căciulă nu mai era purpurie, era albă. Așa dar nu mai avea puterea tămăduitoare. Înseamnă că prea puțin făcuse el pînă-acum pentru oameni, păsări și animale!

Totuși Meiko duse cu el căciula plină de zăpadă, zicîndu-și „cine știe, poate că se va face iarăși purpurie!“

Pe drum împărți zăpada cea albastră corbului, pescărușilor albaștri

care l-au ajutat, și bufniței celei albe. Puiul corbului se însănătoși, iar bufnița întineri. Flăcăul se bucură și cu zăpada cea albastră în mînă, o luă la goană spre satul lui. Se grăbea să-l lecuiască pe Panko cel fără un ochi.

Alerga Meiko și privea pe cer, să vadă răsărind soarele de primăvară. Se uita într-una, dar nu vedea soarele.

Soarele răsărise, dar Vîntul Rece acoperise cerul cu nori groși ca pieile de ren și-l ascunsese. Vroia să-l țină pe Meiko în loc. Dar Meiko alerga atît de repede că vîntul se înfierbîntă, începu să gîfîie și rămase în urmă.

Goni Meiko peste șapte rîuri, peste șapte lacuri și șapte păduri, pînă în satul lui. Pe toți îi lecuia în cale cu zăpada cea albastră. Și zăpada din

mînă nu i se împuțina. Peste șapte rîuri, șapte lacuri și șapte păduri se însănătoșeau toți oamenii, păsările și renii. Păsările se ridicau spre cer, dînd din aripi. Și Meiko alerga tot mai departe și ducea în palma strînsă zăpada albastră, iar în căciulă pe cea albă.

Iată și satul. Lîngă iurta lui, stătea Panko cel fără ochi iar cu celălalt de abia mai vedea.

— Acum te fac sănătos, Panko! îi strigă Meiko și întinse mîna care ducea zăpada albastră.

Dar cînd privi în palmă, începu să plîngă: razele soarelui topiseră zăpada și o prefăcuseră într-o apă albastră. Iar în căciulă, zăpada era tot albă.

Meiko se hotărî atunci să-i dea prietenului ochiul său.

— Pentru nimic în lume! răspunse

Panko. Mai bine dă-mi zăpada cea purpurie.

— N-o mai am! spuse trist Meiko, privind la zăpada din căciulă. Dar ce-i asta? Meiko săltă deodată de bucurie. Păsările împrăştiaseră toţi norii. Razele soarelui de primăvară cădeau peste zăpada cea albă din căciulă şi aceasta deveni purpurie şi strălucitoare de nici nu puteai să te uiţi la ea.

Toată zăpada împrejur, în tundră, pe pămînt, în arbori, era purpurie şi luminoasă, a primăvară.

Panko îşi dădu pe ochi cu zăpada cea purpurie din căciulă şi începu să vadă. Amîndoi ochii îi erau acum la fel de ageri ca ai păsărilor. Se făcuse sănătos.

Şi trăi fericit pînă la adînci bătrîneţe lăudînd învăţătura.

Cărţile bufniţei înţelepte şi prietenia lui Meiko i-au redat vederea.

ESEA, CÎNTĂREAŢA CU GLAS DE ARGINT

Trăia odată în tundră o fată care cînta nespus de frumos şi pe care o chema Esea. Cojocelul şi cizmele din piele de ren îi erau ţesute cu fir de argint, iar pe cap purta o căciuliţă de argint. Dacă priveai în zăpadă vedeai cum străluceşte argintul, iar cînd cînta Esea auzeai cum sună argintul. De cînta iarna, zăpada se topea, pe pămînt curgeau rîuleţe argintii, înfloreau ghiocei şi garoafe.

Cînta Esea — toţi se bucurau. Juca Esea — toţi jucau şi se veseleau o dată cu ea: şi copiii şi bătrînii, şi

cîinii cu colți ascuțiți și renii cu coarne rămuroase. Cînta Esea și vedea inima omului, cînta și înțelegea a cui era bună, a cui era rea.

Se duse vestea despre cîntăreața cu glas de argint peste mări și țări și ajunse pînă într-un sat îndepărtat, unde locuia vînătorul Keșa Taibarei, cel frumos și puternic.

Iurta fetei se afla la poalele muntelui numit: „Șapte capete". De porneai pe jos pîn-acolo, nici trei luni nu-ți ajungeau. Keșa Taibarei își puse skiuri ușoare pe picioare și o luă la goană spre munte. Vîntul zbura cu el și-l ajuta să alerge mai repede.

Ajunse Keșa Taibarei la poalele muntelui „Șapte Capete" și se-apucă să asculte pe furiș cîntecul Eseii. Il ascultă ce-l ascultă și-i căzu dragă fata.

Se întoarse Taibarei acasă, dar de băut nu mai bea, de mîncat nu mai mînca, ziua întreagă stătea lîngă foc și se gîndea doar la cîntăreața cu glas de argint.

Se hotărî atunci să trimită pețitori la fată. Intîi vru să-l trimită pe fratele lui: Vlasko. Dar asta nu se putea. Fratele lui semăna cu el ca două picături de apă, era tot atît de puternic și frumos, dar avea o inimă rea și rece.

Și de aceea nu Vlasko, ci cîțiva bătrîni plecară să o pețească pe Esea pentru Keșa. Și Keșa îi aștepta să se întoarcă. Toți laponii din sat îi așteptau să vină, căci toți voiau să locuiască în satul lor cîntăreața cu glas de argint și să le cînte.

Mult mai colindară pețitorii! Plecară în miez de iarnă și de-abia primăvara ajunseră la iurta fetei. Casa

îi era plină de oameni. Peţitori din alte şapte sate se înghesuiau în jurul focului şi strigau care mai de care mai tare, lăudîndu-şi mirele:

— Al meu e cel mai bogat!

— Al meu e cel mai isteţ!

— Al meu e cel mai mîndru!

Peţitorii lui Taibarei îl lăudară şi ei pe flăcăul lor:

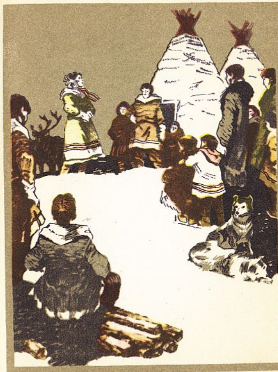
— E cel mai neîntrecut vînător din tundră, are o mînă dibace, e înţelept şi frumos.

Tăcură cu toţii. Cine putea să se compare cu Keşa Taibarei?

Esea auzise încă de mult despre voinicul Keşa. Şi-l îndrăgise din cîte se spuneau despre el. Se duse la tatăl ei şi-l rugă:

— Dă-mă după Taibarei. Dar nu acum, ci peste un an. Mi-e jale să mă despart de tine.

Tatăl nu se împotrivi şi făgădui

pețitorilor ca-n primăvara următoare Esea, cîntăreața cu glas de argint, să vină singură la Taibarei, să cînte și să-i cunoască inima. Dacă avea să-i fie dragă inima lui, se va face nunta.

Pețitorii plecară veseli. Cum vedeau în depărtare iurte negre, pe zăpada albă, își îndreptau într-acolo renii. Se lăudau peste tot, povestind cum au pețit-o pe Esea pentru Taibarei. Și gazdele le aduseră la rîndul lor alte vești.

S-a pornit un război mare. Laponii se strîng în jurul unui conducător vestit, Ceapaev. Își prind stele roșii pe haine și pornesc la lupta pentru libertate.

Cum sosiră în satul lor, pețitorii dădură de veste:

— Peste un an de zile, cînd se va întoarce fundacul la cuib, va veni

în satul nostru cîntăreața cu glas de argint.

Laponii plescăiră din limbă:

— E bine că am pețit o astfel de fată! Păcat însă că nu e și Keșa aici!

Keșa Taibarei își prinsese o stea roșie pe haină și plecase să lupte alături de Ceapaev.

Pețitorii se sfătuiră:

— Ce să facem? Nu trebuie să renunțăm la cîntăreața cu glas de argint. Să așteptăm vești de la Keșa.

Veni iarna. Soarele, de-atîta frig, nu mai ieși pe cer din iurta lui de aur.

În toiul gerului, se-ntoarse și Keșa Taibarei acasă. La piept purta o stea roșie. Iar la șold avea o sabie pe care însuși Ceapaev i-o dăruise ca semn al vitejiei.

Nu vorbi cu nimeni și intră în iurta lui.

Bătrînii peţitori se duseră la el. Focul de-abia mai pîlpîia în vatră, iar lîngă foc stătea Taibarei şi-şi acoperea faţa cu mîna stîngă.

Vorbiră bătrînii:

— Gheaţa se topeşte dinaintea soarelui şi veştile bune gonesc amărăciunea. Ascultă, Keşa, o veste bună: cît timp ai fost la luptă, noi am peţit-o pentru tine pe cîntăreaţa cu glas de argint. I-am spus că eşti frumos, că eşti cel mai neîntrecut vînător şi ai mînă dibace. La primăvară ai să prinzi renii de la sania ei şi vom face nunta. Ai să asculţi cîntecele ei şi ai să fii fericit.

Atunci Keşa Taibarei îşi descoperi faţa şi aţîţă jarul din vatră. Tot mai luminos se aprinse focul, arzînd cu flacără mare. La lumina flăcărilor bătrînii îl priviră pe Taibarei, îl priviră şi clătinară din capete: mîna

lui dreaptă atîrna fără viaţă şi toată faţa îi era crestată cu sabia. Înţeleseră că Esea nu se mai putea mărita cu el. Ei o peţiseră pentru cel mai bun şi mai frumos vînător, şi ce fel de vînător era el fără de mîna dreaptă? Nu-i va putea prinde renii Eseii.

Plînseră laponii. Păcat că nu mai putea rămîne Esea în satul lor, să le cînte cu glasul ei de argint. N-au să mai înflorească ghioceii şi norii întunecoşi n-au să mai plece de pe cer.

Trei laponi bătrîni şi înţelepţi stătură atunci să se gîndească cum să dreagă nenorocirea. Se gîndiră ei îndelung, se gîndiră şi în cele din urmă se hotărîră s-o amăgească pe Esea şi s-o mărite cu fratele lui Keşa. Şi el era tot un Taibarei frumos, puternic şi un vînător iscusit.

— Asta nu se poate! vorbiră pețitorii. De-abia va începe să cînte și Esea îi va vedea inima. Inima lui e rece și rea.

Cei trei înțelepți se porniră să rîdă. Cel mai bătrîn dintre ei răspunse. :

— N-are să-i vadă inima. Îi punem trei cojoace în spate, iar pe piept, o platoșă mare de aramă.

Se bucurară cu toții și mai cu seamă se bucură Vlasko să se însoare cu cîntăreața cu glas de argint. Își zise: „am s-o zăvoresc în iurta mea și am s-o pun să cînte numai pentru mine!"

Keșa Taibarei stătea lîngă vatră și-și curăța sabia cu o singură mînă. Curăța și se gîndea că nu și-a pierdut degeaba frumusețea și puterea, dar că tare mult o iubea pe cîntă-

reața cu glas de argint și că avea s-o iubească totdeauna.

Veni și primăvara. Soarele ieși din iurta lui de aur și o porni pe cerul senin. Lumina soarele pe cer, iar în tundră răsunau clopoței. Nu era altcineva decît cîntăreața cu glas de argint, care venea cu rudele la mirele ei.

Laponii ieșiră, tot satul, în întîmpinarea ei. Era și Keșa și Vlasko cu ei.

Esea coborî din sanie cu căciulița ei de argint și le spuse:

— Mai înainte de a-mi prinde renii vreau să-mi cunosc mirele!

Atunci ieși în fața ei Vlasko Taibarei, îmbrăcat cu trei cojoace și purtînd pe piept platoșa de aramă, care-i ascundea inima. O privi pe fată cu ochi pătrunzători, era frumos și puternic.

Se porni fata să cînte despre soare,

dragoste și primăvară. Pe pămînt începură să se prelingă rîulețe de argint, peste tot înfloriră ghiocei albaștri și se desfăcură stele roșii — garoafe.

Nu. Lui Vlasko nu i-au ajutat însă nici cele trei cojoace, nici platoșa de aramă. Esea se uită la el și îi văzu inima. Era întunecată și rece ca o bucată de ghiață neagră.

Mirele se înroșise. Îi plăcea de Esea, dar cîntecele ei nu le auzea, florile din jur nu le vedea. Își spunea: „Am s-o duc în iurta mea și am să-i ascult singur toate cîntecele!"

Esea se uită și la Keșa Taibarei, cel slutit, îi citi gîndurile și îi văzu inima: ardea ca flacără curată. Se apropie de el și îi spuse:

— Rămîi cu bine! Mă-ntorc acasă. Mirele meu e frumos la chip, dar are inimă rea. Eu îl iubesc pe altul și acela nu m-a pețit!

Spunînd vorbele astea, sări în sanie și ridică biciul să gonească renii. Acuș-acuș avea să dispară din satul lor cîntăreața cu glasul de argint!

Inima lui Keșa zvîcni. O întrebă:

— Pe cine iubești tu, cîntăreață cu glas de argint? Cine nu te-a pețit? Tu ești oricui dragă!

Renii porniră și fata strigă în urma lor:

— Pe tine te iubesc. Tu ești cel ce nu mă pețește.

Se depărtară renii cu Esea în tundra împrimăvărată.

Iar Keșa sări pe dată în altă sanie și o luă la goană după ea.

Știa Keșa că, după obicei, numai de trei ori putea să arunce lațul să îi prindă renii. Și dacă nu reușea, mireasa se întorcea acasă.

Azvîrli lațul cu mîna stîngă. Renii

își plecară atunci singuri capetele și își lăsară coarnele prinse în laț.

Keșa Taibarei își prinsese fericirea.

Și a jucat la nunta lui cu Esea.

Și pînă astăzi ei trăiesc în tundră, fericiți și vă invită să treceți pe la iurta lor.

DARURILE BĂTRÎNULUI NUM

Renul duse vestea, alergînd prin tundră, rîul o purtă mai departe, șiroind la vale și, curînd, toți laponii aflară cum și-au găsit fericirea cei doi frați din neamul Hatanze: Pronko și Sevolodko. Ei semănau unul cu altul ca două picături de apă — atîta doar că Sevolodko avea din naștere un semn pe obraz.

La început au dus-o bine. Aveau doisprezece reni albi ca zăpada, iar mama lor le croise din blană de ren

două haine albe și frumoase. Ea îi iubea pe amîndoi deopotrivă și într-o zi le spuse:

— Amîndoi veți fi fericiți pe lume. E drept că Sevolodko e mai leneș, dar e bun. Iar Pronko e și bun și harnic. De aceea Pronko va fi mai fericit.

Apoi veni o foamete mare și toți renii muriră. Mama băieților plecă la rude departare și nu se mai întoarse. Se vede că murise și ea.

Sevolodko, toată ziua stătea lîngă foc gîndindu-se cum și unde să-și găsească fericirea. Haina cea frumoasă îi rămase nouă și curată.

Pronko pescuia, vîna, lucra skiuri pentru vecini și haina lui, de atîta purtat, ajunsese pestriță de peticită ce era.

Odată, vecinii îl chemară pe Pronko la o petrecere. Pronko se rușină

să se ducă cu haina lui ruptă şi-l rugă pe Sevolodko să i-o împrumute pe a lui. Acesta se învoi.

Pronko porni pe skiuri cu haina albă a fratelui lui în spinare.

Pe drum se întîlni cu bătrînul Num, păstorul norilor. Pe umăr purta bufniţa nordului cea înţeleaptă, iar pe lîngă el fugea vulpiţa cea albă şi neastîmpărată. Skiul bătrînului se lovise de un copac şi se rupsese în două.

Pronko repară pe dată skiul păstorului, iar acesta îl întrebă cine-i el şi de unde vine.

— Eu şi fratele meu sîntem din neamul Hatanze, răspunse Pronko şi fugi mai departe.

A doua zi, bătrînul Num trimise vulpiţa albă la iurta lui Pronko şi Sevolodko. Pronko spărgea lemne cu haina lui peticită, iar Sevolodko, cu

haina cea albă, curată, stătea lîngă foc.

Vulpiţa se duse la Sevolodko şi-i spuse:

— Băiatule, din neamul Hatanze, cu haina albă: bătrînul Num îţi trimite daruri. Vei deveni înţelept şi bogat şi vei primi iară dragostea şi îngrijirea de mamă. Fugi în jurul lacului care nu îngheaţă. Vei găsi darurile pe drum. Iar dacă nu vei fi mulţumit aruncă în zăpadă trei cărbuni aprinşi.

Sevolodko era leneş, dar avea inimă bună. El o întrebă pe vulpiţă:

— Dar ce dar îi trimite Num lui Pronko cel harnic? Mama spunea că el va fi mai fericit decît mine....

— Fratele tău poate să ia numai acele lucruri la care tu vei renunţa, răspunse vulpiţa şi fugi.

Sevolodko porni după daruri.

Merse el ce merse și ajunse la o piatră cenușie, acoperită cu mușchi. Aceasta oftă și-i vorbi:

— De multe veacuri port săpat un desen, a cărui înțelepciune n-o cunosc. Îndepărtează mușchiul care a crescut pe mine, descifrează desenul și are să fie bine de tine și de mine.

Lui Sevolodko însă îi fu lene să facă ce-i spuse piatra, așa că-i răspunse:

— Ce nevoie am să stau să ghicesc înțelepciunea desenului tău? Pe drum am să ajung înțelept.

Și fugi mai departe în jurul lacului.

Dar iată că zări pe lac o insuliță. La țărm stătea priponită o barcă, iar pe insuliță era o femeie care-i strigă:

— Ajută-mă, copile, să trec peste rîu și te voi răsplăti. De n-ai bunică, am să-ți fiu bunică, de n-ai mamă, am să-ți fiu mamă, de n-ai mătușă, am să-ți fiu mătușă.

— N-am nevoie nici de bunică, nici de mătușă, îi strigă Sevolodko. Mă grăbesc, n-am timp să te ajut. Pe drum trebuie să găsesc dragostea de mamă, să ajung bogat și înțelept.

Și fugi mai departe.

În curînd văzu o turmă mare de reni, în fața căreia alerga un ren cu coarne de fier.

— Prinde-l pe conducătorul nostru: renul cu coarne de fier, i se plînse unul din reni. Ne-a scos sufletul alergînd ba într-o parte, ba în alta. De-l vei prinde, toată turma va fi a ta și vei deveni om bogat.

— Ce nevoie am să-l prind pe ren! spuse Sevolodko. Eu, oricum, astăzi am să ajung bogat!

Și fugi mai departe.

În vremea asta Pronko termină de tăiat lemnele și porni pe urmele fratelui său. Ajunse la piatra cenușie, care-l rugă și pe el să-i curețe mușchiul și să citească desenul.

Pronko răzui tot mușchiul cu cuțitul și privi la desen. Într-o parte, pe piatră era înfățișat un om cu mîinile încrucișate. În jurul lui zburau păsări, alergau reni și animale. Mai departe apăreau alți oameni care vînau împreună, pășteau turme, aruncau năvodul de prins pește. Se vedea o haită de lupi atacîndu-i, dar ei o goniră. Și apoi, veseli, cu cîștig mare se întorceau cu toții la iurtele lor; munciseră împreună și împreună se bucurau. Iar cel care stătuse singur plîngea, n-avea ce mînca și apoi se vedea cum lupii îl încolțiră și-l mîncară.

— Știu ce scrie aici, spuse Pronko:

munciţi toţi împreună, cuceriţi fericirea laolaltă!

— Mulţumesc, băiete, răspunse piatra. Tuturor trecătorilor le voi spune aceste cuvinte înţelepte.

Plecă Pronko mai departe şi ajunse la insuliţă. Auzi chemîndu-l femeia într-ajutor. Se sui în barcă şi porni pe valuri, gîndindu-se: „am s-o iau cu noi în iurtă. Cu ea ne va fi mai uşor să căpătăm fericirea. Doar aşa spunea înţelepciunea pietrei cenuşii!"

Ajunse la insulă şi întinse femeii mîinile să-i ajute să se suie în barcă. Dar atunci scoase un ţipăt: în faţa lui era însăşi mama lui dragă, ce se rătăcise în tundră în timpul foametei celei mari.

Trecură împreună pe ţărmul celălalt şi acolo, drept în faţa lor, văzură fugind o turmă de reni. Toată turma îl rugă pe Pronko să-l prindă pe renul cu coarne de fier. Pronko se strădui să-l prindă, dar nu reuşi de loc. Atunci trecură pe lîngă el cîţiva laponi săraci, pe schiuri. Pronko îşi aduse aminte de înţelepciunea pietrei cenuşii şi-i chemă în ajutor:

— Vom prinde renul împreună, le spuse el, vom paşte turma împreună, ne vom face împreună cizme împlănite şi haine noi de blană.

Oamenii se învoiră. Goniră renul, Pronko azvîrli laţul şi-l prinse şi toată turma porni după el.

După aceasta, oamenii veniră în iurta lui Pronko. Mama încălzi ceaiul şi cu toţii se ospătară. Numai Sevolodko lipsea. El se vede că aduna de zor darurile. Dar iată-l sosind şi el, într-un tîrziu, frînt de oboseală.

Pronko îi mulţumi:

— Am luat lucrurile la care tu ai renunţat.

Atunci Sevolodko începu să plîngă, se aruncă de gîtul mamei şi-i şopti:

— De trei ori am alergat în jurul lacului şi n-am găsit nimic!

Şi luînd cărbunii aprinşi, îi azvîrli în zăpadă. Atunci îl văzu venind pe skiuri pe însăşi bătrînul Num. Pe umeri purta bufniţa cea înţeleaptă şi la picioare îi alerga vulpiţa cea albă şi neastîmpărată. Sevolodko i se plînse. Iar Num rîse, şi-i spuse:

— Ţi-ai schimbat hainele cu ale fratelui tău. De aceea vulpiţa era să dea darurile celui nevrednic de ele. Dar eu sînt bătrîn şi nu mă despart de bufniţa cea înţeleaptă. Ea m-a sfătuit bine. Darurile nu le poate căpăta decît cel vrednic. Totuşi pentru inima ta bună ai fost şi tu răsplătit. Doar mama ta s-a întors în iurta lui Pronko nu numai pentru el, ci şi pentru tine.

BRÎUL FERMECAT

Bătrînul Tiptacota avea o fată pe care o chema Nariana. Narianei i se zicea „cea frumoasă" şi nu în zadar îi spuneau astfel. Ea-şi împletea în cosiţe şiraguri de mărgele roşii, vara purta un cojocel roşu din piele de ren şi iarna purta un brîu cu mulţi zurgălăi, rămas de la mama ei, care murise. La fiecare mişcare a fetei, zurgălăii răsunau ca un cîntec abia auzit: vesel la bucurie şi trist la durere. Ce trist se porniseră să sune în ziua în care mama ei murise!

Tiptacota își luase o altă nevastă, rea și zgîrcită. Ea avea două fete; pe una o chema Privireageră, pe cealaltă Auzascuțit. Fețele le erau galbene ca frunzele de toamnă și la statură semănau cu mestecenii cocîrjați. Și amîndouă pizmuiau de moarte frumusețea Narianei.

Nariana împletea părul fiecărei surori cu șiraguri de mărgele albastre. Dimineața le îmbrăca, iar seara le dezbrăca. Mama vitregă, pentru a face plăcere fetelor ei, o punea să muncească fără răgaz, nădăjduind că frumusețea i se va ofili. Dar ea se făcea din ce în ce mai frumoasă.

Intr-o zi de primăvară, pe cînd Nariana păștea renii în tundră, zurgălăii de la brîul ei prinseră să răsune cu neliniște și bucurie. Dar se-ntîmplă o nenorocire: pe cînd voia să

treacă peste rîu, gheața se sparse și fata căzu într-o copcă de apă.

Atunci tînărul vînător Vainoita auzi clinchetul zurgălăilor. El se azvîrli în apă și o scăpă. Apoi aprinse focul ca Nariana să se usuce, o așeză în sanie și o duse la iurta ei.

— Cu bine, Nariana, fiica lui Tiptacota, îi strigă la despărțire. Vezi să nu mai cazi în apă!

Iar zurgălăii de la brîul ei răsunară:

— Te vei mai vedea cu ea!

Și tînărul înțelese glasul lor.

Din ziua aceea, Nariana se gîndea tot mai mult la Vainoita: cît era de puternic, de bun, de frumos! Ii căzu drag. Dar el nu avea de unde să știe.

Trecu o vreme, și odată, pe cînd Nariana plecase de-acasă după apă și bătrînul tată era la vînătoare, iar mama vitregă la pescuit, cele două surori adormiră în iurtă și focul se

stinse. Unde să mai găseşti foc? Fără foc nu se poate trăi. Avea să se întoarcă tatăl, să se supere şi să le certe.

Atunci, mama vitregă trimise pe fete în tundră, pe munte, să caute de nu se vede în zare, pe undeva, vreo şuviţă de fum.

Plecară fetele, plecă şi mama şi-i porunci Narianei să se ducă şi ea.

Nariana privi în depărtare şi dintr-o dată zurgălăii de la brîu prinseră să-i răsune, prevestind bucurie. Acolo, departe, se înălţa Muntele Negru, iar la poalele lui zări o iurtă singuratică din care ieşea o şuviţă de fum.

— Acolo mă voi duce după foc! îşi spuse Nariana.

Mama vitregă voi s-o trimită, dar fata cea mare spuse:

— Aud în iurtă cum trosneşte focul şi aud vocea stăpînului casei. El

strigă la găini. Vocea lui e tînără şi bună. Mă voi duce la acest om după foc.

Işi îmbrăcă cojocelul din piele de ren, prinse de el podoabe de argint şi mărgele, luă o căldare pentru cărbuni şi plecă.

Spre seară ajunse la iurta de la poalele Muntelui Negru. Intră înăuntru, se uită în jur: iurta era goală, focul de-abia mai pîlpîia. În colţuri atîrnau tipsii afumate.

Ea aşeză lemne pe foc să se aprindă mai tare şi să poată lua cărbuni. Curînd flăcările cuprinseră lemnele. Dar tocmai atunci stăpînul iurtei strigă cu voce tare şi de spaimă, Auzascuţit căzu la pămînt. Cînd îşi veni în fire însă, spaima îi trecu: dinaintea ei se găsea înaltul şi frumosul Vainoita. El îi spuse:

— Stai şi povesteşte-mi cine eşti şi de unde ai venit. Şi cum de, fără

să-ți dau voie, te-atingi de foc străin?

Neavînd încotro, Auzascuțit îi povesti cine era și de ce venise.

Aflînd că e fata vitregă a lui Tiptacota, Vainoita o întrebă iar:

— Dar unde-i Nariana, fata cu zurgălăii la brîu?

— Vai, răspunse Auzascuțit, aceasta e sora mea vitregă. Tare-i urîtă și nepricepută! Ne e mai mare rușinea să o arătăm cuiva! Nici un ceai măcar nu e-n stare să facă!

— Ei, dacă-i așa, îi spuse Vainoita, atunci pregătește-mi un ceai. De-ai să te pricepi, am să-ți dau cărbuni aprinși, iar de nu, să nu plîngi, am să-ți tai cozile.

Auzascuțit se-apucă să pregătească ceaiul. Dar nu-l mai pregătise niciodată pînă atunci. Turnă cît mai mult ceai și apă mai deloc. Vainoita gustă și-i tăie cozile.

Auzascuțit fugi acasă fără cozi. Povesti mamei că-n iurtă locuia Fiul Viscolului și de-abia scăpase să n-o înghețe fiindcă voise să ia pe furiș din cărbunii lui aprinși. Nu-i spuse că nu s-a priceput să facă ceai și că și-a pierdut cozile. Își acoperi capul cu o basma și se culcă.

Privire ageră îl zări pe frumosul și înaltul Vainoita lîngă iurtă și vru să se ducă și ea după foc.

— Roagă-l frumos! Nu lua pe furiș! o sfătui mama.

Iată că ajunse și a doua fată la poalele Muntelui Negru.

Cînd Vainoita află că și ea era fiica vitregă a lui Tiptacota, o întrebă:

— Dar de ce n-a venit sora ta, Nariana, cea care poartă zurgălăi la brîu?

— Cum să vină! îi răspunse Privireageră. E leneșă și proastă! Eu sin-

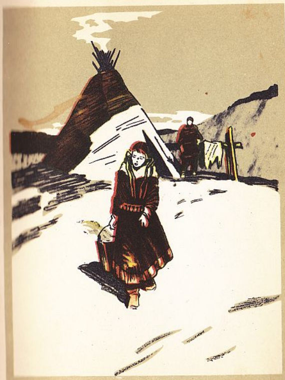
gură le fac pe toate acasă! Eu pasc renii, eu cos cizme, fierb carne, am grijă de foc!

— Dacă-i așa, îi spuse Vainoita, atunci coase-mi cizmele și am să-ți dau cărbuni aprinși. Dar dacă n-ai să te pricepi, am să-ți tai cozile.

Acasă însă cizmele le cosea totdeauna Nariana. Privireageră nu luase niciodată acul în mînă. Se apucă ea să coasă, dar ața se rupea, acul se îndoia și oricît împungea, nu înainta de loc. Vainoita se porni să rîdă și îi reteză cele două cozi, iar fata o luă la goană. Povesti mamei că-n iurtă locuia fiul cel rău al Viscolului.

Nariana privea iurta îndepărtată și cu cît privea mai mult, cu atît mai vesel îi răsunau zurgălăii de la brîu. Zîmbind, le spuse surorilor ei:

— Cum de n-ați putut să luați cărbuni?

— N-ai decît să-ncerci și tu! îi răspunseră ele, supărate. Să vezi ce-ai să pățești!

Ce veseli răsunară atunci zurgălăii la brîul Narianei!

Pe dată, Nariana o și luă la drum și de grabă ajunse la poalele Muntelui Negru.

Acolo, în iurtă, dinaintea focului, ședea Vainoita mult iubit. Inima Narianei prinse să bată cu putere, iar clopoțeii răsunară iarăși cu neliniște și bucurie. Vainoita le înțelese graiul:

— Iată, ți-a venit logodnica!

Nariana se înclină în fața lui și îl rugă cuviincios:

— Dă-mi un cărbune aprins, omule bun!

Vainoita o recunoscu pe fata pe care o scăpase din copca de apă.

— Îți dau, îi răspunse el, dar mai înainte să-mi coși cizmele, să-mi gătești mîncare și să-mi faci ceai!

— Bine, încuviință Nariana, dar pînă îți cos cizmele, vînează-mi o sălbăticiune, s-o gătesc.

De-abia plecă Vainoita că se și întoarse cu zece potîrnichi. Cizmele însă îi erau cusute.

Nu apucă Vainoita să-și termine de fumat luleaua, că mîncarea și ceaiul erau gata.

— Fericit cel ce te va lua de nevastă! îi spuse el Narianei. Și acum povestește-mi o întîmplare adevărată, care să semene cu un basm.

Veseli răsunară zurgălăii la brîul Narianei, cind ea începu să spună:

— M-a scos odată dintr-o copcă de apă un tînăr pe care l-am îndrăgit. Am venit la el după foc și l-am recunoscut. Acuma dă-mi cărbunii aprinși.

— Îți dau cărbuni, îți dau și toată inima mea! îi spuse Vainoita și-i

așeză cărbunii aprinși în căldarea de alamă.

Nariana duse focul acasă, aprinse vatra și nu povesti nimic. Surorile ei stăteau lîngă foc, cu capetele acoperite de basmale.

Trecu o zi și o noapte și tatăl se-ntoarse de la vînătoare.

Mai trecu o zi și o noapte și Vainoita veni s-o pețească pe Nariana.

Pe mama vitregă o cuprinse ciuda că Nariana își găsise un bărbat atît de bun, vînător dibaci, puternic și înțelept. Iar surorile se speriară: cine avea să lucreze în locul Narianei?

Auzascuțit îi spuse tatălui:

— Mîine eu și sora mea vom stabili prețul de răscumpărare pentru logodnică! Eu voi stabili prețul renilor, iar Privireageră prețul vulpilor. Cît vom spune noi, atît să fie!

Și tatăl se învoi.

Surorile știau că Vainoita era sărac. Privireageră văzuse că n-avea decît zece reni și zece piei de vulpi. Hotărîră să stabilească un preț nemaipomenit de scump: o sută de reni și o mie de piei de vulpi. Vainoita avea să plece fără să poată plăti.

Veni dimineața. Nariana se duse în tundră să-și întîlnească logodnicul. Se bucurau surorile de șiretenia lor. Dar de o dată Auzascuțit ascultă cu luare-aminte: Nariana îi povesti lui Vainoita că surorile ei aveau de gînd să stabilească un preț mare de răscumpărare.

— M-au prevenit zurgălăii, îi spunea ea, că surorile mele vor cere pentru mine o sută de reni și o mie piei de vulpi. Unde ai să găsești atîția reni și atîtea vulpi?

Vainoita rîse:

— Dacă Auzascuțit și Privireageră

au să stabilească un preț prea mare de răscumpărare, am să le scot din traistă cozile tăiate și am să povestesc tuturor în tundră de unde le am. Dar dacă vor fi destul de înțelepte să nu ceară mult, am să tac și eu și am să le dau cozile îndărăt, să și le împletească în păr.

Surorile cele rele se înspăimîntară.

Vainoita sosi la iurtă și bătrînul Tiptacota o întrebă pe Auzascuțit:

— Care-i prețul de răscumpărare al renilor?

Ea răspunse:

— Nu-i nici un preț de răscumpărare pentru reni. S-o ia pe Nariana fără preț.

Și a doua soră răspunse la fel:

— Nu-i preț pentru vulpi. Să-și ia nevasta fără preț de răscumpărare.

Și așa se făcu nunta dintre Vainoita și Nariana.

CUPRINS

Zăpada purpurie 3
Esea — cîntăreața cu glas de argint 21
Darurile bătrînului Num 36
Brîul fermecat 47

Tehnoredactor: C. VULCANESCU
Redactor responsabil: G. PASARIN

Dat la cules 23.11.1963. Bun de tipar 07.03.1964. Apărut 1964. Comanda nr. 6436, Tiraj 60 140. Hîrtie offset A de 80 g/m², 610×860/32. Coli editoriale 1,24. Coli de tipar 2. A.T. 12095. C. Z. pentru bibliotecile mici 8S–34=R.

Tiparul executat sub comanda nr. 2438 la întreprinderea poligrafică „13 Decembrie 1918", B-dul Ilie Pintilie nr. 58–60, București — R.P.R.

2 lei

EDITURA TINERETULUI